

Sluttrapport: Fuelbox for pårørende til innsatte (#2022/HE1-397894)

Forord

For Fangers Pårørende (FFP) og Kirkens Bymisjon (KBM) fikk i 2022 støtte fra Stiftelsen Dam til å utvikle et samtaleverktøy skreddersydd for pårørende og innsatte, *Fuelbox – lovbrudd, straff og familie*. Prosjektet ble utført i samarbeid med Fuel It, som eier konseptet FuelBox og har lang erfaring i å utvikle fuelboxer rettet mot ulike grupper og behov. Prosjektperioden var fra 1.1.-31.12.2022.

For Fangers Pårørende (FFP) er en støtte- og interesseorganisasjon for pårørende til innsatte og domfelte som soner straff i samfunnet. Kirkens Bymisjons avdelinger i Drammen, Vestfold og Oslo har alle tiltak som jobber med målgruppen barn og unge med foreldre i straffegjennomføring, samt deres foreldre; avdelingene FRI Barn og familie i Drammen og Vestfold, og avdelingen Innsattes barn ved Myrsnipa Samværssted i Oslo. FFP og Kirkens Bymisjon arbeider begge for barn og unge med domfelte foreldre, men har ulike tilbud for målgruppen. FFP vil takke Kirkens Bymisjon og Fuel It for et veldig godt og konstruktivt samarbeid, og Stiftelsen Dam for muligheten til å realisere *Fuelbox – lovbrudd, straff og familie*.

Sammendrag

Målsettingen i prosjektet har vært å utvikle samtaleverktøyet Fuelbox skreddersydd for pårørende og innsatte, *Fuelbox – lovbrudd, straff og familie*. Arbeidet er gjort av For Fangers Pårørende (FFP) og Kirkens Bymisjon i samarbeid med Fuel It. Fuelboxen er et godt verktøy for å bedre kommunikasjonen i familier som står i en vanskelig situasjon, og gjennom dette bidra til bedre helse og livskvalitet.

Lovbrudd og soning har ofte store konsekvenser for familien. Kirkens Bymisjon og FFP har erfart at mange barn, unge og voksne pårørende og innsatte synes det kan være vanskelig å snakke om lovbrudd, straff og utfordringene som dukker opp i en slik situasjon. For å forebygge og redusere psykososiale utfordringer blant pårørende, er det svært betydningsfullt å få hjelp til å kommunisere og reflektere rundt sin egen og familiens situasjon. Fuelbox kan benyttes i familien og av fagfolk i arbeidet med barn og voksne som pårørende. Både pårørende, innsatte og fagpersoner er målgrupper i prosjektet.

Fuelboxen er blitt veldig fin, og er et flott verktøy som FFP og Kirkens Bymisjon kan benytte i vårt arbeid med pårørende og innsatte i mange år. Både Kirkens Bymisjon og FFP har i sine grupper for pårørende eller innsatte tidligere brukt andre fuelboxer for å hjelpe brukerne til å snakke om og sette ord på sine erfaringer, tanker og bekymringer. Både pårørende og ansatte i organisasjonene har gitt uttrykk for at innhold, spørsmål og temaer burde vært mer direkte tilpasset pårørende og innsattes situasjon, da de etablerte boksene ikke favner og ivaretar mange av denne gruppens problemstillinger. Den skreddersydde fuelboxen vi nå har utviklet, vil derfor bli et svært viktig verktøy. Vi har tro på at den vil bidra til at vi og andre får mange gode samtaler i grupper, i enkeltsamtaler med pårørende og innsatte og i samtaler pårørende og innsatte, f.eks i fengslens besøksavdelinger.

Prosjektets målsetting er å nå 500 personer i målgruppen. Å utvikle boksen var betydelig mer arbeidskrevende enn antatt, og boksene ble derfor ikke ferdige før på slutten av prosjektåret. Vi har derfor enda ikke lykkes med å nå målgruppen i like stor grad som forventet i prosjektperioden.

Fuelboksen er foreløpig kun benyttet i et lite omfang i samtale med pårørende og i FFPs grupper for pårørende. Vi anslår å ha nådd 25 personer i målgruppen så langt.

FFP, Kirkens Bymisjon og Fuel It har samarbeidet i hele prosjektperioden gjennom mange nettmøter, i arbeidsmøter mellom FFP og Kirkens Bymisjon og vi har arbeidet hver for oss. Vi har diskutert oss fram til egnede kategorier og spørsmål til Fuelboxen. Det har vært både hyggelig og svært nyttig å samarbeide om prosjektet med Kirkens Bymisjon, og vi har hatt stor nytte av organisasjonenes samlede erfaring og kompetanse. Samarbeidet har også ført til et større nedslagsfelt for det ferdige produktet. Begge organisasjonene har hatt høringer med pårørende i alle faser av prosjektet både når det gjelder behovet for et slikt samtaleverktøy, kategorier (temaer) og spørsmål samt det ferdige produktet. Innspill fra pårørende har i stor grad vært med på å påvirke det ferdige resultatet.

FFP har hatt rollen som koordinator, har tatt notater under møtene, gjort endringer, sendt ut på høring i KBMs avdelinger, og vi har også stått for kommunikasjonen med Fuel It. Fuel It har bidratt med mal og framgangsmåte for utviklingen, veiledning underveis og kvalitetssikring og språkvask av spørsmålene. De har også sørget for grafisk design samt ferdigstilling og trykk av produktet.

Målet om å utvikle en skreddersydd FuelBox for pårørende til innsatte og å produsere 400 fuelboxer er oppnådd. Å utvikle boksen var betydelig mer arbeidskrevende enn antatt, og boksene ble derfor ikke ferdige før på slutten av prosjektåret. Vi har derfor enda ikke lyktes med å oppnå delmålene; å sende fuelboxen til alle landets fengsler, til helsesykepleiere samt å benytte fuelboxen i grupper og samtaler, i så stor grad som planlagt. Vi har imidlertid i samarbeid med Kirkens Bymisjon laget en god plan for å videreføre arbeidet i 2023. Vi har benyttet mindre av den budsjetterte egenandelen, noe som framkommer i regnskapsrapporteringen. Midlene som gjenstår, vil benyttes til arbeidet som står igjen i prosjektet.

Det er både litt tidlig og ikke så lett å måle om prosjektets overordnede målsetting, å bidra til bedre helse og livskvalitet gjennom et redskap for å fremme kommunikasjon og forståelse, er oppnådd. Vi har imidlertid utviklet et evalueringsskjema som vi vil be deltakere fylle ut.

Vi mener å ha lyktes med å utvikle et godt skreddersydd samtaleverktøy for pårørende og innsatte. Produktet er foreløpig kun i noen grad tatt i bruk, men vi har gode planer om veien videre. Vi vil lansere Fuelboxen bredt gjennom alle våre kanaler, og lage pressemelding og FB-sak. Vi skal lage konkret plan over mottakere for Fuelboxen og informere om boksen på flere foredrag utover våren. Vi skal sende Fuelboxen til alle landets fengsler, lage evalueringsskjema og bruke boksen i samtaler og i grupper. Vi har avtalt møte med Fuel It for å få innspill til vår plan for bruk og lansering av boksen.

Innholdsfortegnelse

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet.....	s. 4
Kap 2. Målsetting og målgruppe.....	s. 4
Kap 3. Prosjektgjennomføring/Metode.....	s. 4
Kap 4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering.....	s. 5
Kap 5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer.....	s. 6
Referanser/litteratur.....	s. 7

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet

Lovbrudd og soning har ofte store konsekvenser for familien. Både Kirkens Bymisjon og FFP har gjennom vårt arbeid erfart at mange barn, unge og voksne pårørende og innsatte synes det kan være vanskelig å snakke om lovbrudd, straff og de ulike utfordringer som dukker opp i en slik situasjon. Ofte har det også vært problemstillinger i familien i forkant av soningen, og problemene blir gjerne forsterket ved lovbrudd og fengsling. Når en i familien begår lovbrudd og settes i fengsel rammer dette også barn og unge i stor grad. For å forebygge og redusere psykososiale utfordringer blant pårørende og innsatte, er det svært betydningsfullt at de får hjelp til å kommunisere og reflektere rundt sin egen og familiens situasjon. Et verktøy som en skreddersydd Fuelbox kan benyttes i familien eller av fagfolk i arbeidet med barn og voksne pårørende og innsatte, og vil kunne bidra til at det blir lettere å snakke sammen både om de enkle og de mer vanskelige temaene.

Kap 2. Målsetting og målgruppe

Den overordnede målsettingen med prosjektet er å bidra til bedre helse og livskvalitet, gjennom at pårørende og domfelte får et fleksibelt og lett tilgjengelig redskap for å fremme kommunikasjon og forståelse. Fuelbox kan gjøre det enklere å prate sammen, og kan være et viktig og nyttig verktøy for å bedre kommunikasjonen i familier som står i en vanskelig situasjon. Vi mener dette er et godt verktøy både når det gjelder forebygging og ettervern.

Delmål:

- Utvikle en skreddersydd FuelBox for pårørende til innsatte i samarbeid mellom Kirkens Bymisjon, FFP og Fuel It, og i samarbeid med brukergrupper i organisasjonene.
- Produsere 400 FuelBoxer.
- Formidle 1-2 fuelboxer til alle landets 60 fengsler. Antall avhengig av fengselets størrelse.
- På forespørsel sende ut 10 fuelboxer til helsesykepleiere første år.
- FFP benytter FuelBox i tre ulike grupper for pårørende første år.
- FFP og Kirkens Bymisjon benytter FuelBox i fire individuelle samtaler eller familiesamtaler med pårørende i prosjektåret.
- Kirkens Bymisjon benytter FuelBox i to pappagrupper første år.

Hovedmålgruppe for prosjektet er barn, unge og voksne som er pårørende til en innsatt eller en domfelt som soner straff i samfunnet. Pårørende kan benytte samtalevektøyet sammen med andre pårørende i eller utenfor familien, i samtaler med den innsatte/domfelte eller det kan benyttes av hjelpeapparatet og organisasjoner som Kirkens Bymisjon og FFP i samtaler med barn, unge og voksne pårørende. Andre målgrupper for prosjektet er innsatte, domfelte som soner i samfunnet, helsesykepleiere, ansatte i kriminalomsorgen og ansatte i ulike organisasjoner.

Kap 3. Prosjektgjennomføring/Metode

Fuelboxen er utviklet i et samarbeid mellom Kirkens Bymisjon, For Fangers Pårørende (FFP) og Fuel It. Å samarbeide om prosjektet og utvikling av kategoriene og spørsmålene i fuelboxen har bidratt til en bredere tilnærming til de ulike problemstillingene pårørende og domfelte kan ha. Samarbeidet har vært svært bra og positivt, og vi ser at det har ført til et større nedslagsfelt for det ferdige produktet. Også når det gjelder markedsføring og synliggjøring av produktet når vi lenger sammen, og produktet får flere bruksområder og antall brukere. Kirkens Bymisjon og FFP er to sentrale aktører på feltet, og vi har hatt stor nytte av at vi gjennom dette prosjektet er blitt bedre kjent. Det gjør det lettere å ta kontakt med hverandre med spørsmål eller for å diskutere problemstillinger, og det gjør det mer nærliggende å planlegge flere samarbeidsprosjekter i framtiden.

Arbeidet med Fuelboxen har vært stort og omfattende. Vi har hatt mange møter, både møter der Fuel It har deltatt, men også arbeidsmøter mellom Kirkens Bymisjon og FFP og internmøter i

organisasjonene. Alle møtene i prosjektet har foregått digitalt. Fuel It har bidratt med mal og framgangsmåte for utviklingen, veiledning underveis og kvalitetssikring og språkvask av spørsmålene. De har også sørget for grafisk design samt ferdigstilling og trykk av produktet. Fuel It var også til hjelp med å velge kategorier/temaer vi ønsket å ha med i boksen, samt spørsmål og måter å stille spørsmålene på. Vi hadde mange runder med diskusjoner rundt aktuelle temaer og kategorier, og ikke minst mange runder knyttet til spørsmålene. Begge organisasjonene har hatt høringer med pårørende i alle faser av prosjektet, både når det gjelder behovet for et slikt samtaleverktøy, kategorier (temaer) og spørsmål samt det ferdige produktet. Innspill fra pårørende har i stor grad vært med på å påvirke det ferdige resultatet. Tilbakemeldingene fra høringen førte til noen endringer i valg av kategorier og noen spørsmål ble byttet ut. FFP har hatt rollen som koordinator, har tatt notater under møtene, gjort endringer, sendt ut på høring til KBMs avdelinger, og vi har også stått for kommunikasjonen med Fuel It. Boksen består nå av 11 kategorier med spørsmål, og til sammen er det 176 spørsmål i boksen.

Prosessten med å utvikle boksen var betydelig mer omfattende og arbeidskrevende enn antatt i planleggingsfasen, og boksen ble derfor ikke ferdigstilt før på slutten av prosjektåret. Vi ligger altså noe etter planen. Vi ble underveis i prosessen klar over at vi ikke ville klare å følge prosjektplanen tidsmessig, men var enige om at det viktigste var at vi fikk et best mulig resultat. Vi har benyttet mindre av den budsjetterte egenandelen, noe som fremkommer i regnskapsrapporteringen. Midlene som står igjen (egenandel) vil benyttes til arbeidet som gjenstår i prosjektet: å sende ut boksene til fengslene, bred markedsføring av produktet og at FFP og Kirkens Bymisjon skal benytte boksen i større grad i arbeidet med pårørende og innsatte. Dette går vi nærmere inn på i kapittel fire, der vi skriver om måloppnåelse.

På grunn av at prosessen har tatt lenger tid enn antatt har vi ikke nådd like mange i målgruppen som vi hadde planer om å nå på dette tidspunktet (500), men foreløpig kun 25 personer.

Kap 4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering

Fuelboxen er blitt veldig fin, og et flott verktøy som FFP og Kirkens Bymisjon kan benytte i vårt arbeid med pårørende og innsatte i mange år. Både Kirkens Bymisjon og FFP har i sine grupper for pårørende eller innsatte tidligere brukt andre fuelboxer som et samtaleverktøy for å hjelpe brukerne til å snakke om og sette ord på sine erfaringer, tanker og bekymringer. En FuelBox oppleves som et nyttig verktøy, men både pårørende og ansatte i organisasjonene har gitt uttrykk for at innhold, spørsmål og temaer skulle vært mer direkte tilpasset pårørende og innsattes situasjon, da de etablerte boksene ikke favner og ivaretar mange av denne gruppens problemstillinger. Den skreddersydde fuelboxen vi nå har utviklet, vil derfor bli et svært viktig verktøy for oss, og vi har tro på at den vil bidra til at vi får mange gode samtaler i våre grupper og i enkeltsamtaler med pårørende, og at Kirkens Bymisjon vil ha stor nytte av den i samtaler med innsatte, i pappagrupper og med pårørende. Det å trekke et kort med et spørsmål fra en boks oppleves mindre invaderende enn å bli stilt spørsmål direkte. Brukerne kan også lettere velge å ikke ønske å svare på spørsmålet enn om det kommer fra for eksempel en rådgiver i FFP eller KBM. Vi håper også at pårørende og innsatte vil ha nytte og glede av å benytte boksen under besøk i fengsel.

I hvilken grad vi har oppnådd den overordnede målsettingen med prosjektet; å bidra til bedre helse og livskvalitet gjennom at pårørende og domfelte får et fleksibelt og lett tilgjengelig redskap for å fremme kommunikasjon og forståelse, er vanskelig å måle. Vi skal utviklet et evaluerings skjema som vi vil be deltakere i våre grupper fylle ut, og som vi vil legge ved boksen når den sendes ut til helsesykepleiere og andre som er interessert i å bruke den i sitt arbeid. Vi vil vi kunne si mer om effekten etter at boksen har vært mer i bruk og vi har fått evaluerings skjemaer i retur fra brukerne.

Det første delmålet; - *Utvikle en skreddersydd FuelBox for pårørende til innsatte i samarbeid mellom Kirkens Bymisjon, FFP og Fuel It, og i samarbeid med brukergrupper i organisasjonene. Produsere 400 FuelBox, er oppnådd.*

Det andre delmålet; - *Formidle 1-2 fuelboxer til alle landets 60 fengsler. Antall avhengig av fengselets størrelse.* Vi har ikke sendt ut boksen til fengslene ennå, men diskuterer hvordan vi best skal gjøre det. Vi ønsker at boksen skal være tilgjengelig for lån under besøk i besøksavdelingene, eventuelt stå fast på noen besøksrom. Vi skal lage en kort veiledning som skal ligge ved boksen, slik at både ansatte i fengslene, pårørende og innsatte forstår hvordan de kan bruke boksen. Det er helt sentralt at fengslene forstår bruken av boksene, slik at de også kan sørge for at den blir kjent blant innsatte og pårørende, og at de kan bistå de som ønsker å benytte den. Kirkens Bymisjon og FFP vil dele ut boksen til fengslene vi har møter eller andre aktiviteter i, og vi vil sende til resten av fengslene i posten.

Også når deg gjelder det tredje delmålet gjenstår det noe arbeid; - *På forespørsel sende ut 10 fuelboxer til helsesykepleiere første år.* Vi har til nå delt ut noen få bokser, men har heller ikke markedsført produktet bredt ennå. Vi skal like over påske starte en bredere markedsføring av boksen, bl.a. ved hjelp av Kirkens Bymisjons pr-avdeling, gjennom sosiale medier, på møter og foredrag og til Landsgruppen av helsesykepleiere. Vi forventer at dette vil føre til en etterspørsel etter boksen, spesielt fra helsesykepleiere og fra andre organisasjoner på feltet.

Delmål fire; - *FFP benytter FuelBox i tre ulike grupper for pårørende første år.* På grunn av forsinkelser i prosjektet har FFP fram til nå ikke benyttet fuelboxen i våre grupper i så stor grad som vi hadde planlagt. Vi har benyttet boksen på et treff for foreldre til innsatte, og bruk av de ulike spørsmålene førte til gode samtaler og både ansatte fra FFP og pårørende syntes det var veldig fint å benytte fuelboxen. Boksen er også benyttet mer indirekte i en gruppe for partnere til innsatte som ledes av en psykolog som tidligere var ansatt i FFP. Psykologen forteller at hun benytter boksen i forkant av treffene, i sin planlegging, og har med seg temaer og spørsmål inn i gruppen uten at hun benytter boksen direkte i gruppa. Vi synes det er spennende at man kan nyttiggjøre seg av boksen på flere ulike måter.

Delmål fem; - *FFP og Kirkens Bymisjon benytter FuelBox i fire individuelle samtaler eller familiesamtaler med pårørende i prosjektåret.* På grunn av at utviklingen av fuelboxen var mer arbeidskrevende og tok mer tid enn antatt har organisasjonene foreløpig kun benyttet boksen i et lite omfang i samtaler med pårørende.

Delmål seks; - *Kirkens Bymisjon benytter FuelBox i to pappagrupper første år.* På grunn av at utviklingen av fuelboxen var mer arbeidskrevende og tok mer tid enn antatt har organisasjonen ikke kommet ordentlig i gang med å bruke fuelboxen.

Kap 5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Gjennom dette prosjektet har Kirkens Bymisjon og FFP utviklet et skreddersydd samtaleverktøy til bruk overfor pårørende og innsatte, både i grupper, i samtaler med enkeltpersoner, pårørende og innsatte på besøksrom i fengslene, eller pårørende hjemme hos seg selv. Verktøyet kan også benyttes av andre som møter pårørende og innsatte i sitt arbeid, for eksempel helsesykepleiere eller andre organisasjoner. Vi mener vi har lyktes med å utvikle et godt skreddersydd samtaleverktøy rettet mot pårørende og innsatte. Produktet er foreløpig bare i noen grad tatt i bruk, men vi har gode planer om veien videre.

Veien videre:

- Kirkens Bymisjon og FFP har avtalt et arbeidsmøte i slutten av mars, der vi skal jobbe konkret med de videre planene i prosjektet. Vi skal lage utkast til en pressemelding som utgangspunkt for en Facebooksak og annen profilering. Kirkens Bymisjon skal benytte organisasjonens pr-avdeling for å få gode innspill. Vi planlegger også å fortelle om boksen på flere konferanser utover våren, samt på regionale og på den nasjonale samlingen for barneansvarlige i kriminalomsorgen. Vi skal lage en liste over hvilke fengsler det er naturlig at den enkelte organisasjon gir boksen til under møter eller andre aktiviteter vi har i fengslene, og hvilke fengsler vi sender bokser til. Vi skal også lage en plan over hvilke andre instanser det er aktuelt å informere om og eventuelt formidle boksen til. Det er viktig at boksen kan benyttes uten at fagpersoner fra FFP eller Kirkens Bymisjon er til stede. Vi vil derfor lage en enkel (laminert) instruksjon som skal følge med boksen. Videre vil vi opprette et felles system der vi fører inn hvilke instanser som har fått boksen og vi skal ferdigstille evalueringsskjemaet som skal følge med boksen.
- Kirkens Bymisjon og FFP har avtalt et møte med Fuel It i midten av april for å diskutere vår plan for bruk og lansering av boksen, og for å få tips og innspill fra dem. Fuel It har stor kompetanse når det gjelder bruk av fuelbox, hvordan den bør presenteres for brukerne, hvilke rammer som er viktige for å legge best mulig til rette for samtalen osv. Vi ønsker også innspill til hvordan vi best kan presentere fuelboxen og veilede andre som skal bruke boksen uten at ansatte fra Kirkens Bymisjon eller FFP er til stede.
- Ta i bruk Fuelboxen i større grad i ulike grupper hos FFP og Kirkens Bymisjon samt i individuelle samtaler

Referanser/litteratur

Farbrot, Inger Marie og May Aasebø Hauken: *Utvikling og evaluering av FuelBox «Ung pårørende»*. Rapport- og artikkelserie ved Senter for krisepsykologi nr. 3/2021. Universitet i Bergen.

Semple CJ, McCaughan E.: *Family life when a parent is diagnosed with cancer: impact of a psychosocial intervention for young children*. European Journal of Cancer Care 2013;22(2):219-231.